

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PILOTAŻOWEJ EDYCJI PROGRAMU „SKĄD BIORĄ SIĘ PRODUKTY EKOLOGICZNE ?” w 2020 r.

Okres przedszkolny jest etapem intensywnego rozwoju psychofizycznego dziecka, jak również kształtowania postaw, które determinują aktualne i przyszłe zachowania dotyczące zdrowia. Stąd szczególnie istotnym w tym wieku jest podjęcie działań edukacyjnych, które umożliwiają nabycie określonych umiejętności, a także przyswojenie prawidłowych przyzwyczajeń i nawyków higieniczno-zdrowotnych. Biorąc powyższe pod uwagę Główny Inspektorat Sanitarny, we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w 2019 r. podjął działania w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej w placówkach przedszkolnych. Opracowano ogólnopolski program edukacyjny pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” skierowany zarówno do dzieci w wieku przedszkolnym, jak i ich rodziców. Ogólnym założeniem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych wśród najmłodszych. Z kolei uzupełnieniem powyższego są następujące cele szczegółowe:

- zrozumienie, czym jest rolnictwo i produkty ekologiczne,
- kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych,
- propagowanie zdrowego stylu życia,
- zwiększanie wiedzy i świadomości przedszkolaków na temat nawyków higieniczno-zdrowotnych.

W programie podkreślono także znaczenie prawidłowych zachowań rodziny tj.: spożywanie wspólnych i regularnych posiłków, zachęcanie dzieci do wspólnego przygotowania jedzenia czy rodzinnego spacerowania.

Podstawowymi narzędziami programu są: publikacja, animowany film edukacyjny oraz lekcja pokazowa pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”. Zajęcia prowadzone są w oparciu o opracowany scenariusz zajęć dla nauczycieli. Dodatkowo Główny Inspektorat Sanitarny przygotował dedykowane koordynatorom programu, jak również rodzicom przedszkolaków, webinaria #po1profilaktyka. Poruszają one kwestie potrzeby rozmowy z dziećmi o profilaktyce, jej siły i sensowności, skutecznej komunikacji, jak również wzbudzania pozytywnej energii i motywacji do popularyzacji właściwych zachowań profilaktycznych.

Przed przystąpieniem do realizacji programu, na przełomie listopada i grudnia 2019 r. w 16 wojewódzkich stacjach sanitarno-epidemiologicznych zostały zorganizowane szkolenia dla pracowników oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia z każdego powiatu, podczas którego przedstawiono założenia i wytyczne do realizacji pilotażowej edycji programu. Ponadto zaprezentowano film animowany i publikację. Następnie rozdystrybuowano materiały edukacyjne do PSSE, a powiatowi koordynatorzy programu przedstawili ofertę programu dyrektorom przedszkoli. Nabór przedszkoli prowadzony był w oparciu o przyjęty, na podstawie

ilości materiałów edukacyjnych, wskaźnik realizacji edycji pilotażowej tj. 4000 dzieci objęte programem w każdym województwie.

Inicjatywa wdrożenia programu okazała się bardzo wartościowa, o czym między innym świadczy duże zainteresowanie przedszkoli i pozytywny odbiór przez dzieci i ich rodziców oraz nauczycieli. Poniżej przekładam podsumowanie dotychczasowej realizacji programu.

Program edukacyjny pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” został rozpoczęty pilotażem w pierwszym kwartale 2020 roku. W ramach tej edycji przeprowadzono, zarówno w WSSE i PSSE, 30 szkoleń grupowych dla 761 koordynatorów powiatowych. Dodatkowo zorganizowano 61 spotkań, w ramach których przeszkolono indywidualnie 107 osób. Następnie na poziomie powiatów zorganizowano 509 szkoleń, w których uczestniczyło 1773 realizatorów przedszkolnych. W trakcie realizacji koordynatorzy powiatowi przeprowadzili wizytacje w 169 placówkach przedszkolnych (9,6%). Ważnym punktem każdego ze spotkań była część poświęcona treściom programowym. Zwracano też uwagę na potrzebę prowadzenia edukacji zdrowotnej wśród dzieci, rodziców i pracowników przedszkoli oraz konieczność jej integracji dom – przedszkole.

Do programu przystąpiło 1753 placówek przedszkolnych, co stanowi 14%¹ wszystkich tego typu placówek w kraju. W inicjatywie udział wzięło 52 096 dzieci w wieku 5-6 lat (5%² przedszkolaków w Polsce), jak również 30 339 rodziców i opiekunów.

Przedszkola uczestniczące w programie realizowały go zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez koordynatorów powiatowych. Zajęcia edukacyjne zaplanowane były w taki sposób, aby przedszkolaki mogły jak najpełniej skorzystać ze zdobytej wiedzy. Jednocześnie w 713 placówkach (40,7%) program rozszerzono o dodatkowe działania wzmacniające jego przekaz. Wśród nich wymieniano najczęściej: wycieczki w poszukiwaniu produktów ekologicznych, sporządzanie ekologicznych produktów – soków, przetworów, pieczywa, spotkania z dietetykiem, zajęcia sportowe, propagowanie zdrowego stylu życia, bale, quizy, olimpiady, a także konkursy i zabawy ruchowo - muzyczne, zorganizowanie ogrodu warzywnego i kwiatowego na terenie placówki oraz projekcje filmów związanych z tematyką żywności ekologicznej.

Biorąc pod uwagę, iż rodzice odgrywają ważną rolę w procesie edukacji, byli oni zachęceni do wspólnego udziału w spotkaniach z dziećmi w wielu inicjatywach.

Ze sprawozdań wynika, że rodzice i opiekunowie dzieci chętnie uczestniczyli w spotkaniach informacyjnych, podczas których zachęcano ich do obejrzenia webinarium #po1profilaktyka. W pilotażowej edycji odbyło się aż 836 spotkań, które najczęściej połączone były z zebraniem rodziców w przedszkolu i trwały przynajmniej 45 minut. Dodatkowo rodzice i opiekunowie brali udział w licznych inicjatywach realizowanych w ramach programu tj.:

^{1,2} GUS, oświata i wychowanie w roku szkolnym 2018/2019

- spotkania i pogadanki na temat zdrowego stylu życia,
- wycieczki do sklepów ekologicznych oraz gospodarstw agroturystycznych,
- wspólne prace z dziećmi (przetwarzanie warzyw i owoców podczas przedszkolnych dożynek ekologicznych, sporządzanie „zdrowego śniadania” z ekologicznych produktów spożywczych, wykonanie ekologicznych ozdób bożonarodzeniowych),
- prowadzenie wspólnie z nauczycielami zajęć lekcyjnych - pomoc dzieciom przy wykonywaniu prac plastycznych (znaczek ekologiczny), w poznawaniu piramidy żywienia i znaczenia słowa ekologia; czytanie ciekawostek i opowiadań o zdrowym odżywianiu; wspólne rozwiązywane zagadek,
- udział w warsztatach kulinarnych i ekologicznych uprawach roślin (zakup nasion, ziemi, doniczek do sadzenia warzyw i ziół w sali przedszkolnej).

Opracowany program pt. „Skąd biorą się produkty ekologiczne?” dla dzieci w wieku przedszkolnym został odebrany pozytywnie i oceniony wysoko zarówno przez koordynatorów jak i nauczycieli oraz rodziców (Tabela 1). W ich opinii, dzieci chętnie brały udział w zajęciach teoretycznych i praktycznych, zarówno w grupie rówieśniczej w przedszkolu, jak i w domu z rodzicami.

Przekłada się to również na liczbę placówek przedszkolnych deklarujących udział w programie w następnym roku przedszkolnym. Chętnych na realizację programu w następnym roku była połowa przedszkoli (56,5%).

Tabela 1. Suma ocen programu (skala: 1 – ocena najniższa, 6 – ocena najwyższa)

	1	2	3	4	5	6	brak oceny
<i>Zaangażowanie dzieci podczas realizacji programu</i>	6	2	12	41	366	776	3
<i>Stosunek rodziców do zrealizowanego programu</i>	18	6	44	164	434	550	13
<i>Ocena treści merytorycznych programu przez realizatorów przedszkolnych</i>	2	0	9	29	376	767	3

Zawraca uwagę również fakt, iż realizacja programu w wielu placówkach przedszkolnych uzyskała wsparcie lokalne. W działania programowe chętnie zaangażowały się instytucje takie jak: urzędy miejskie i gminne, nadleśnictwa, lokalne gospodarstwa ekologiczne, pszczelarze, lokalni przedsiębiorcy, dietetycy oraz pielęgniarki środowiskowe i psychologowie. Łącznie udało się uzyskać wsparcie od 431 partnerów.

Reasumując, program edukacyjny pt.: „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” wpisuje się w podstawę programową wychowania przedszkolnego. Dodatkowo uwzględnia integrację całego środowiska biorącego udział w rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym. Program ten daje dzieciom na ich poziomie i w ramach ich możliwości, bycia świadomym konsumentem. Ponadto poszerza ich wiedzę na temat produktów ekologicznych oraz rolnictwa ekologicznego, kształtuje postawy determinujące aktualne i przyszłe zachowania zdrowotne, uczy umiejętności wyboru zdrowych, wartościowych produktów ekologicznych, propaguje zdrowy styl życia. Dzieci uczą się też ważnych nawyków higieniczno-zdrowotnych. Program przynosi także korzyści dla rodziców, m.in zwiększa świadomość na temat znaczenia ich roli w rozwoju zdrowotnym dzieci.

Podkreślić należy, iż program pt.: „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” był także inspiracją do realizacji wielu ciekawych inicjatyw w placówkach przedszkolnych, często z udziałem partnerów zewnętrznych.

Podsumowanie edycji pilotażowej wykazało duże zainteresowanie tematem zarówno wśród dzieci, ich rodziców jak i nauczycieli, co wskazuje na potrzebę kontynuacji i rozszerzenia programu w kolejnych latach. Departament PZ z punktu widzenia efektywności procesu edukacji zdrowotnej, także widzi konieczność dalszej realizacji programu w placówkach przedszkolnych.